

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendrųjų ekonominės politikos gairių (2005–2008 m.)

(2006/C 88/16)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2005 m. vasario 10 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl *Bendrųjų ekonominės politikos gairių (2005–2008 m.)*

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2006 m. sausio 27 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Arno Metzler.

424-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2006 m. vasario 14–15 d. (vasario 15 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 79 nariams balsavus už, 18 — prieš ir 9 susilaikius.

Išvados ir rekomendacijos

Rengiantis 2006 m. Europos Vadovų Tarybos pavasario susitikimui EESRK ėmėsi iniciatyvos parengti nuomonę, kad įvertintus įvairius pilietinės visuomenės interesus ES ekonominės politikos dalyviams būtų galima suteikti impulsų imtis tolesnių veiksmų.

Atsižvelgiant į užsitęsusį augimo susilpnėjimą euro zonoje arba ES bei į globalizavimo ir demografinių pokyčių keliamus sunkumus, nuomonėje savo iniciatyva dėl Bendrųjų ekonominės politikos gairių (2005–2008 m.) Komitetas laikosi pozicijos, jog — ir tai yra tikslingai įtraukta į Lisabonos strategiją — siekiant įveikti dabartines ES konjunktūros ir užimtumo problemas būtina koordinuota makropolitika, aktyviai skatinanti ekonomikos augimą ir užimtumą. Be to, didžiausias euro zonos valstybes ištikusi pasitikėjimo krizė gali būti įveikta tik laikantis finansinio ir socialinės politikos tvarumo gairių. Todėl Komitetas pritaria Komisijos nuomonei, kad ES valstybėms būtina jų įsipareigojimus atitinkanti biudžeto politika.

Komitetas remia Komisijos reikalavimą ilgam laikui atnaujinti socialinės apsaugos sistemas. Be to, norint sumažinti nedarbą, taip pat būtina sustiprinti darbo rinkų gebėjimą prisitaikyti. To siekiant, būtina išlaikyti socialinį saugumą, kuriuo dauguma žmonių pagrįstai pasikliauja. Taip pat reikia sutelkti esamą darbo jėgos potencialą. Šioje srityje socialiniai partneriai ir valstybių narių vyriausybės turėtų siekti sukurti naujovėms palankią pusiausvyrą tarp lankstumo ir saugumo.

Komitetas mano, kad siekiant sustiprinti augimo galimybes, reikalinga ne tik tinkama makroekonominė politika, skatinanti pramonės augimą ir užimtumą, bet ir mikroekonominės reformos. To pasiekti padės ne tik konkurencijos stiprinimo ir biurokratijos mažinimo priemonės, bet ir tolesnis ES bendrosios rinkos vystymas. Komiteto nuomone, būtų klaidinga didžiausių rinkų integravimo laipsnį visais atvejais sutapatinti su optimaliu integravimo laipsniu.

Komitetas mano, kad žiniomis paremtos visuomenės kontekste labai svarbu numatyti teisingas gaires tokioms sritims kaip visą gyvenimą trunkantis mokymasis, lygios galimybės, parama

šeimoms, švietimas, moksliniai tyrimai ir naujovės. Taigi turi būti gerinamos sąlygos ir skatinimo priemonės naujovėms palankiam klimatui kurti. Komitetas bendrai pažymi, kad ypatingo dėmesio taip pat nusipelno verslo iniciatyvų skatinimas.

1. Įžanginės pastabos

1.1 Ši nuomonė savo iniciatyva dėl *Bendrųjų ekonominės politikos gairių (2005–2008 m.)*, susijusių su *Integruotomis gairėmis dėl augimo ir užimtumo skatinimo (2005–2008 m.)*, papildo nuomonę dėl *Užimtumo politikos gairių — 2005–2008* (¹). Komitetas dar kartą kritikuoja konsultavimosi procedūros būdus, nes jie, atsižvelgiant į esminį abiejų nuomonių suderinamumą, yra netinkami. Bendrai nagrinėjant bendrąsias ir užimtumo politikos gaires būtų geriau atspindimi daugialypiai abiejų sričių ryšiai.

1.1.1 Europos Vadovų Taryba, siekdama geresnio Lisabonos strategijos įgyvendinimo, pavasario susitikime nusprendė sujungti ekonominės politikos ir užimtumo politikos gaires ir įtraukti jas į Lisabonos procesą.

1.1.2 Dar savo nuomonėje dėl *Bendrųjų ekonominės politikos gairių 2003–2005 m.* (²) Komitetas paragino „mišrią politiką“ (angl. *Policy-Mix*) stipriau nukreipti į augimą ir visišką užimtumą. Ši rekomendacija iki šiol neprarado aktualumo.

1.2 ECB, vykdydamas savo sutartinius įsipareigojimus turi ne tik užtikrinti kainų stabilumą, bet ir tinkamai įvertinti ekonominius augimo ir užimtumo poreikius. Koordinuojant makropolitikos sritis, kaip numatyta Kelno proceso metu, ECB turi būti įtrauktas į konstruktyvų dialogą su biudžeto ir darbo užmokesčio politikos klausimus sprendžiančiais subjektais.

(¹) Žr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl *Pasiūlymo priimti Tarybos sprendimą dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių (pagal EB sutarties 128 straipsnį)* OL C 286, 2005 11 17, p. 38.

(²) Žr. EESRK nuomonę dėl *Bendrųjų ekonominės politikos gairių 2003–2005 m.* (OL C 80, 2004 3 30, p. 120). Pastaroji nuomonė laikoma tolesne šios nuomonės plėtoje.

1.3 Integruotos gairės vertinamos kaip rekomendacijos valstybių narių ekonominei politikai, kurią vis dėlto pagal subsidiarumo principą turi atsakingai įgyvendinti valstybės narės. „Pagal subsidiarumo principą Bendrija imasi veiksmų srityse, kurios nepriklauso jos išskirtinei kompetencijai, tik tada ir tokia apimtimi, kai siūlomo veiksmo tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti, o Bendrija dėl siūlomo veiksmo masto arba poveikio gali juos pasiekti geriau“ (EB sutarties 5 straipsnis). Nepažeidžiant šio straipsnio nuostatų, ekonominė politika lieka bendro intereso reikalu (EB sutarties 99 straipsnio 1 dalis).

1.4 Šioje nuomonėje pateikiama visos Europos ekonomikos apžvalga nevertinant kiekvienos nacionalinės valstybių narių ekonomikos daugialypiškumo.

2. Problemos apibūdinimas

Pradinė padėtis: dabartinis ekonomikos vystymasis

2.1 Ketverius metus ekonomikos augimas ES nepateisino lūkesčių, ir 2005 m. jis vėl siekė tik 1,5 proc. (25 valstybių narių ES) arba 1,3 (euro zonoje). Tačiau atskirų valstybių narių raida smarkiai skiriasi. Nors ekonomika augo, Europos ekonomika negalėjo visiškai pasinaudoti pasaulio ekonomikos pagyvėjimu. Atotrūkis nuo kitų Europai nepriklausančių pramoninių šalių ir regionų dar labiau padidėjo.

2.1.1 Ir dėl euro vertės sumažėjimo užsienio prekyba galiausiai turėjo didelį poveikį ekonomikos aktyvumui. Tačiau nuo 2003 m. Europos vartotojų pasitikėjimas pamažu didėjo, o 2005 m. ne vieną mėnesį netgi vėl buvo sumažėjęs, todėl vartojimo paklausa padidėjo labai nežymiai. Vis dar negalima kalbėti apie stabilią paklausą vidaus rinkoje, kuria remtūsi ekonomikos pakilimas. Vis dar juntamą Europos vartotojų netikrumą taip pat atspindi tarptautiniu mastu palyginti aukštas taupymo lygis.

2.1.2 Kapitalo investicijos, kurių vertė nuo 2001 m. nuosmukio pradžios beveik be perstojo mažėjo, pastaraisiais metais pagyvėjo. Dėl mažų palūkanų patrauklios finansavimo galimybės ir augantis įmonių pelnas užtikrina investicijoms (labiau itin pelningoms finansinėms investicijoms nei kapitalo investicijoms) palankias bendrąsias sąlygas. Komitetas taip pat yra susirūpinęs dėl kapitalo nutekėjimo į JAV, kas taip pat rodo investicijų sumažėjimą Europoje. Sąlygų gerinimas yra vienas svarbiausių aspektų siekiant tvaraus investicijų augimo. Pagrindinė žemo investicijų lygio priežastis yra šiuo metu silpna vartotojų paklausa. Tuo pat metu, nepaisant ilgai besilaukiančių didelių energijos kainų, infliacijos lygis vis dar yra priimtinas. Tai ypač pasakytina apie bazinę infliaciją (nustatoma neskaičiuojant energijos ir neperdirbtų maisto produktų kainos), kuri yra vis dar gerokai žemesnė už vidutinę infliaciją. Tačiau geopolitinė grėsmė ir nepakankamos naftos gavybos

apimtys yra potencialūs veiksniai, ateityje galintys didinti infliaciją. Apie iššūkius, susijusius su naftos kainų raida, dar bus kalbama toliau.

2.1.3 Komitetą stebina tai, kad nepaisant palankios finansinės padėties ir didelio pelno, augančios didžiųjų įmonių pajamos 2003 ir 2004 metais nelėmė investicijų į tyrimus ir gamybą, kurios leistų ES sušvelninti konkurenciją, su kuria ji susiduria. Vietoj to, likvidžios lėšos naudojamos akcininkų pelnui padidinti, parduotoms tos pačios įmonės akcijoms išpirkti, kad išaugtų jų kursas biržoje, arba susiliejimams ir pirkimams, kurie lemia restruktūrizavimą, vykdyti. Komiteto susirūpinimą ypač kelia orientavimas į trumpąjį laikotarpį, kuris kliudo ilgalaikėms verslo investicijoms.

2.1.4 Viena iš pagrindinių Europos ekonomikos problemų greta esamos silpnos paklausos ir tarptautiniu mastu palyginti lėto augimo yra didelis struktūrinis nedarbas. Pastaruoju metu ekonomikos pagyvėjimas turėjo nedidelės įtakos pagerėjimui darbo rinkoje. Nedarbo lygis, sudarantis apie 9 proc., ir toliau išlieka per aukštas, taigi kuriant pridėtinę vertę Europos ekonomikoje neišsemiamos visos galimybės. Reikia pridurti, kad šuo metu silpnos investicijos daro įtaką tolesnėms augimo galimybėms.

2.1.5 Nedarbo mažėjimo tendencija taip pat pastebima kitų palyginamų pramoninių valstybių ir regionų darbo rinkose. Tačiau padėtis šiose darbo rinkose dažnai yra gerokai palankesnė. Komisijos vertinimu ⁽³⁾ dėl augimo 2005 m. ir 2006 m. ES atsiras daugiau nei 3 milijonai naujų darbo vietų. Poveikis nedarbo lygiui vis dėlto bus silpnas, kadangi galima tikėtis, kad dėl geresnės ekonominės padėties į darbo rinką sugrįžus darbuotojams padidės dirbančiųjų skaičius.

2.1.6 Todėl nepanaudotos darbo jėgos užimtumo užtikrinimas lieka viena didžiausių problemų, kurias ES turi spręsti. Reikia įgyvendinti konkrečias programas, palengvinančias moterų ir jaunimo galimybes patekti į darbo rinką bei vyresnių darbuotojų reintegraciją.

Kiti iššūkiai: globalizacija ir demografinė kaita

2.2 Greta esamų ekonominių ir finansinių problemų, tokių kaip nepatenkinama padėtis darbo rinkoje, ypač nedarbas, ir augantis valstybių biudžetų deficitas, ES susidurs ir su kitais sunkumais, kurie šiandien nors ir yra žinomi, tačiau visiškai atsiskleis tik ateityje.

⁽³⁾ Komisijos rudenį pateikta 2005 m. prognozė.

2.2.1 Visų pirma ES privalo atsilaikyti prieš sustiprėjusią ekonominę konkurenciją. Greitai augant Kinijos ir Indijos ekonomikai, atsirado naujų konkurentų, kurie prieš dešimt metų pasaulinės ekonomikos vertinimuose nevaicino jokio vaidmens. Pasaulinis darbo jėgos potencialas padvigubėjo, o santykis tarp kapitalo ir darbo globaliai vertinant pasikeitė. Daug gyventojų turinčios Kinija ir Indija palyginti su tradicinėmis išsivysčiusiomis šalimis dėl savo ekonomikos vystymosi turi gerokai mažiau vienam darbuotojui tenkančio kapitalo.

2.2.2 Reikia padaryti viską, kad ligšiolinės dėl globalizacijos ir sustiprėjusio tarptautinio darbo pasidalijimo atsiradusios pasekmės galėtų būti vertinamos kaip Europos ateities šansas. Nors, atsivėrus Kinijos ir kitų Pietryčių Azijos valstybių rinkoms, konkurencija dėl investicijų auga, vis dėlto Europos firmos gali patekti į milžiniškas realizavimo rinkas, kurios dėl jose augančios gerovės teikia daug galimybių. Ekonominė politika privalo atitinkamai atspindėti struktūrinę kaitą. Ji taip pat apima bendrųjų sąlygų kūrimą pasauliniu mastu atsižvelgiant į būtinųjų aplinkosaugos ir socialinių standartų ir nuosavybės teisių apsaugą.

2.2.3 ES taip pat privalo atsilaikyti prieš dramatišką naftos kainų kilimą, susijusį su globalizacija ir visame pasaulyje didėjančia naftos paklausa. Pradėjus taupiau vartoti ir intensyviau naudoti kitus energijos šaltinius, ES tapo gerokai mažiau priklausoma nuo naftos nei anksčiau. Būtent konkuruojančios pramoninės valstybės, tokios kaip Kinija, dėl to labiau nukentė. ES taip pat galėtų turėti neproporcingai daugiau naudos iš naftą eksportuojančių šalių, naudojančių pajamas importo išlaidoms padengti.

2.2.4 Antras didelis iššūkis Europos ekonomikai bus demografinė raida ir dėl jos senėjanti visuomenė. Tačiau Bendrija, žinoma, gali daryti tik ribotą įtaką, kadangi, kaip kitame dokumente pagrįstai tvirtino Komisija, daugelis klausimų, susijusių su demografiniais pokyčiais, priklauso valstybių narių arba socialinių partnerių kompetencijai. Be to, demografinė kaita yra visuomeninis reiškinys, kurį ekonominės politikos priemonėmis galima tik ribotai veikti. Todėl dar svarbiau taip numatyti gaires, kad būtų galima laiku prisitaikyti prie susiklosčiusios padėties.

2.2.5 Svarbiausia demografinės kaitos priežastis yra toliau ilgėjanti vidutinė gyvenimo trukmė, vyresnių nei 60 m. amžiaus asmenų grupės padidėjimas ir išliekantis mažas gimstamumas. Amžiaus struktūros kaita veikia visas ekonomikos rinkas: nuo 2020 m. darbo rinkai vis labiau trūks jaunų darbuotojų, produktų rinka privalės orientuotis į naują pirkėją, o kapitalo rinkoje pakis taupymo įpročiai ir kapitalo investicijų paklausa. Taip pat prognozuojama, kad dėl globalizacijos augantis bendras konkurencijos intensyvumas atsispindės darbo rinkoje ir pareikalaus kitokio darbo organizavimo, plėtojant

socialinį dialogą. Visą gyvenimą trunkančio mokymosi koncepcija pasiteisina kaip tik tokiu atveju⁽⁴⁾. Kovoju su demografinės kaitos iššūkiais taip pat reikės į pagalbą pasitelkti socialinį dialogą ir pilietinę visuomenę.

2.2.6 Kad būtų galima įgyvendinti tikslą sukurti konkurencingą, žiniomis paremtą ekonominę erdvę, įmonės privalo būti pasirengusios skatinti ir plėtoti technologinius ir organizacinius pokyčius, produktyvumą ir naujoves. Tai galima pasiekti tik nuolat derinant dirbančiųjų kvalifikaciją su kintančia paklausa ir įgyvendinant aktyvias įmonių strategijas. Todėl įmonės į savo strategijas turėtų įtraukti mokymą kaip vidutinės trukmės ir ilgalaikę investiciją, o ne kaip priemonę, iš kurios tikimasi greito ar net tiesioginio pelno. Profesinio mokymo, visą gyvenimą trunkančio mokymo ir kvalifikacijos kėlimo negalima vertinti izoliuotai. Jis turi sudaryti darbuotojų karjeros planavimo pagrindą. Mokymas turi užtikrinti motyvaciją bet kuriame amžiuje, suteikdamas didesnę vertę žinioms ir dinamikos profesiniam gyvenimui. Šiuo požiūriu vertinimo sistemos ir dalykinių žinių pripažinimas yra priemonės, kurias reikia plėtoti asmeninius profesinius planus derinant su įmonės tikslais⁽⁵⁾.

Lisabonos strategija

2.3 Pasaulinės ekonomikos vystymasis per pastaruosius penkerius metus pagrindžia ambicingus Lisabonos strategijos tikslus ilgam sustiprinti konkurencingumą ir užtikrinti darbo vietas. Turėtų būti įsisąmoninti pagrindiniai Lisabonos darbotvarkės principai. Tik pasitikėdama savo jėgomis ir drąsiai siekdama pokyčių, ES gali tapti žiniomis paremta, pirmaujančia ekonomikos erdve pasaulyje su užtikrintomis ir geresnėmis darbo vietomis, kaip tai numatyta jos tiksluose. Tačiau šio Komiteto⁽⁶⁾ ir aukšto rango ekspertų grupės⁽⁷⁾ (W. Kok pranešimas) Europos Vadovų Tarybai skirti pranešimai dėl įgyvendinant Lisabonos strategiją pasiektų rezultatų įvertinimo parodo, kad užsibrėžtus tikslus bus galima pasiekti tik tolimoje ateityje. Ekonomikos augimas ES, kurį varžo pinigų politikos reikalavimai, neleidžiantys išlaidų sąskaita skatinti paklauskos, pastaruoju metu pastebimai atsilieka nuo Jungtinių Amerikos Valstijų augimo. Vidutinis ES augimo tempas 2001–2004 metais sudarė vos 1,5 proc. Esant tokiam bendram ES vidaus produktui vienam gyventojui ir našumo augimui, atotrūkis nuo kitų atitinkamų pramoninių valstybių ir regionų nebuvo sumažintas.

⁽⁴⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Ekonomikos augimo, apmokestinimo ir pensijų sistemos tvarumo ES* (OL C 48, 2002 2 21, p. 89).

⁽⁵⁾ Žr. EESRK nuomonės dėl *Europos įmonių konkurencingumo* (OL C 120, 2005 5 20, p. 89) 5.4.6.3 ir 5.4.6.4 punktus ir EESRK nuomonės dėl *Pagyvenusių darbuotojų užimtumo didinimo ir pasitraukimo iš darbo rinkos vėlinimo* (OL C 157, 2005 6 28, p. 120) 4.3.5.4 punktą.

⁽⁶⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Lisabonos strategijos įgyvendinimo gerinimo* (OL C 120, 2005 5 20, p. 79).

⁽⁷⁾ 2004 m. lapkričio mėn. aukšto rango ekspertų grupės, kuriai pirmininkavo Wim Kok, pranešimas „Sprendžiant uždavinį: Lisabonos strategija augimo ir užimtumo klausimais“.

2.3.1 Lisabonos darbotvarkė siūlo daugybę atspirties taškų, kad sustiprintų vidaus ekonomikos dinamiką ES ir jai priklausančiose valstybėse narėse ⁽⁸⁾.

2.3.2 Augimo potencialas daugelyje valstybių narių gali būti išnaudojamas keliant užimtumo lygį.

2.4 Kai kurios silpno augimo Europoje ir iki šiol nuviliančių pokyčių darbo rinkoje priežastys yra iki šiol neišspręstos struktūrinės problemos, su kuriomis turi kovoti visų pirma didžiosios euro zonos valstybės. Be to, visų valstybių narių vyriausybės sutaria, kad būtina ne tik vykdyti finansinę politiką valstybių biudžetams konsoliduoti, bet ir įveikti silpną augimą.

2.4.1 ES turi pati tapti augimo varomąja jėga, kad, palyginti su kitomis pirmujančiomis ekonominėmis erdvėmis, neprarastų savo pozicijų ir pasiektų pagal Lisabonos strategiją užsibrėžtus aukštus tikslus.

2.4.2 Šiame kontekste socialiniams partneriams ir kitoms pilietinei visuomenei atstovaujančioms organizacijoms Komitetas teikia didelę reikšmę. Komitetas dar kartą atkreipia dėmesį į savo nuomonę dėl Lisabonos strategijos įgyvendinimo gerinimo ⁽⁹⁾, kuri šios nuomonės kontekste buvo atnaujinta.

Pasitikėjimo krizės įveikimas

2.5 Nesaugumas užimtumo srityje kai kuriose valstybėse narėse verčia vartotojus atsisakyti ketinimų įsigyti prekių arba atidėti juos ateičiai. Taip susiformuoja laukimo pozicija (angl. *wait-and-see*), kuri silpnina vidaus paklausą, ilgalaikiai sandoriai nukeliami, ir taip pakenkiama ekonomikos augimui. Susirūpinimą kelia tai, kad kai kuriose valstybėse narėse dėl konjunktyros nuosmukio (2001–2003 m.) nedidelės vartojimo išlaidos, pradėjus kilti ekonomikai, padidėjo visai nežymiai. Tas pats pasakytina ir apie įmonių sprendimus dėl investicijų. Kyla pavojus, kad savaime išsipildantys lūkesčiai sustiprės ir išliks ekonomikos nestabilumas. Šiam pavojui būtina užkirsti kelią, imantis tinkamų veiksmų.

2.5.1 Darbuotojų ir vartotojų pasitikėjimo krizė daugelyje Europos bendrijos šalių gilėja dėl vadovybės ir visų vadovaujančiųjų struktūrų į viešumą išskylančių rimtų klaidų ir netinkamo elgesio. Komiteto nuomone, svarbu, kad Europos bendrijos remiamos Europos valstybės, kovodamos su trūkumais, daugiau dėmesio skirtų vadovaujančiųjų asmenų kvalifikacijos ir sąžiningumo stokai ir aktyviau veiktų šioje srityje. Be to, būtina pagalvoti apie tai, kaip, didinant skaidrumą, o prireikus — ir

⁽⁸⁾ Europos Sąjungos Taryba, pirmininkaujančios valstybės narės išvados (19255/2005, 2005 6 18), ypač 9-11 punktai, ir Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Bendrų veiksmų augimui ir užimtumui skatinti: Bendrijos Lisabonos programa (COM(2005) 330 final, 2005 7 20).

⁽⁹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Lisabonos strategijos įgyvendinimo gerinimo (OL C 120, 2005 5 20, p. 7904).

sugriežtinant atsakomybę, atsakingi asmenys gali būti skatinami tiksliai vykdyti užduotis ir pratinami prie socialinės atsakomybės.

2.5.2 Vienas iš pagrindinių uždavinių — įveikti pasitikėjimo krizę didžiosiose euro zonos valstybėse. Tik finansinės ir socialinės politikos tvarumo strategija išsaugos ir sustiprins piliečių pasitikėjimą savo nacionalinių vyriausybių ir ES institucijų gebėjimu veikti ⁽¹⁰⁾.

2.5.3 Valstybės biudžeto naštos sumažinimas ir socialinės apsaugos sistemų stiprinimas yra įmanomi tik siekiant ilgalaikio darbo rinkos padėties pagerėjimo. Darbo rinkos reformos, kurios grindžiamos spartesniais ekonominiais pokyčiais ir tuo pačiu socialiniu saugumu, turi tapti kertiniais tvarios ekonominės politikos akmenimis. Pagal Lisabonos strategiją valstybė gali atlikti orientavimo funkcijas, siekdama paskatinti atitinkamas investicijas ir darbo vietų kūrimą naujose srityse kaip teigiamą atsaką į vykstančią globalizaciją.

2.5.4 Todėl derinant veiksmus prekybos, konkurencijos, pramonės, naujovių, švietimo ir mokymo bei užimtumo srityse yra ypač svarbu sutelkti dėmesį į šias naujas sritis ir jose glūdinčias galimybes. Pilietinė visuomenė čia turėtų priimti atsakomybę.

2.5.5 Būtina, kad pinigų ir mokesčių politika skatintų augimą ir užimtumą ⁽¹¹⁾. Iš tikrųjų valstybėms narėms reikalingas ekonominės politikos koordinavimas. Tačiau tuo pačiu reikia kreipti dėmesį į tai, kad konjunktyros politikos priemonės paklausai pagyvinti nesumažintų pasitikėjimo stabilumu.

3. Makroekonominė augimo ir užimtumo politika

Biudžeto politika

3.1 Nepakankamos paklausos sąlygomis struktūrinės reformos daro neigiamą poveikį užimtumui. Jau dabar būtina atsižvelgti į didėjančias ilgalaikes išlaidas, atsirandančias dėl visuomenės senėjimo. Esant šiai prielaidai mokesčių politika, atsižvelgdama į darnią makroekonominę politiką, taip pat galėtų padėti stiprinti veiksmingą paklausą ⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ Žr. taip pat pataisytą preliminarų EESRK Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyriaus nuomonės dėl Ekonominio valdymo stiprinimo – Stabilumo ir augimo pakto reformos projektą (ECO/160 – CESE 780/2005 fin, 2006 1 31).

⁽¹¹⁾ To EESRK ne kartą reikalavo, o paskutinį kartą – be kita ko, nuomonėje dėl Užimtumo politikos: EESRK vaidmuo po plėtos ir Lisabonos proceso perspektyvoje (OL C 221, 2005 9 8, p. 94).

⁽¹²⁾ Žr. taip pat Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl Bendrųjų ekonominės politikos gairių 2003–2005 m. (OL C 80, 2004 3 30, p. 120, 1.4 punktas).

3.1.1 Todėl valstybės narės privalo realiau ir skaidriau planuoti biudžetą. Kritiškas uždavinių vertinimas ir drausmin-gesnis išlaidų planavimas būtų valstybės išlaidų kokybės įrodymas ir įnašas į didesnę augimą. Tai taikoma visiems ES lygmenims. Būtina taikyti griežtesnius įgyvendinimo mecha-nizmus atskirose valstybėse, siekiant iš esmės užkirsti kelią defi-cito pavojaus prielaidoms. 2005 m. rudens Komisijos prognozė dėl valstybės biudžeto deficito dydžio pabrėžia konsolidavimo būtinumą. Nepaisydama ilgai trunkančio (nors ir vangaus) konjunktūros pagyvėjimo, Komisija mano, kad naujas 25 ES valstybių narių biudžeto deficitas 2005 ir 2006 m., siekiantis atitinkamai 2,7 proc., bus tik nedaug mažesnis už pamatinę 3 proc. vertę.

3.1.2 Finansų politikos drausmė yra svarbi prielaida siekiant, kad Europos centrinių bankų sistema galėtų nuolat užtikrinti kainų stabilumą esant santykinai mažoms palūkanoms. ECB turėtų ir toliau stebėti infliacijos didėjimo riziką, galinčią kelti pavojų kainų stabilumui, pvz., susijusią su pasauliniu likvidumo pertekliumi arba šalutiniais energijos kainų augimo padariniais. Todėl Komitetas sutinka su Komisijos tvirtinimu, kad kainų stabilumo užtikrinimas turėtų likti didžiausiu ECB tikslu.

Socialinių sistemų tvarumas

3.2 Didelis spaudimas prisitaikyti, daromas socialinės apsaugos sistemoms, pirmiausia kyla ne dėl globalizacijos, o dėl aukšto struktūrinio nedarbo lygio bei esminių demografinių pokyčių, kuriuos lemia mažėjantis gimstamumas ir auganti vidutinė gyvenimo trukmė, dėl kurios gali pailgėti pensijos gavimo trukmė. Komitetas pritaria bet kokioms Komisijos pastangoms kurti naujas darbo vietas ir jos išreikštam raginimui tvariai atnaujinti socialinės apsaugos sistemas, kadangi yra būtinas aukšto lygio socialinis saugumas, kad būtų užtikrinta pusiausvyra tarp konkurencingumo, paklausos ir socialinės sanglaudos⁽¹³⁾. Šiuo atveju svarbu išsaugoti socialinį saugumą, kuriuo daugelis žmonių pagrįstai pasitiki.

3.2.1 Socialinės apsaugos sistemų reformos taip pat turi būti glaudžiai siejamos su konkrečiais planais palengvinti moterų galimybes patekti į darbo rinką; tam taip pat reikia užtikrinti vaikų priežiūros paslaugų, mokyklų ir t.t. prieinamumą. Reikia remti priemones, užtikrinančias geresnę šeimos ir profesinės veiklos suderinamumą, pvz., intensyvesnę kūdikių priežiūrą visą dieną⁽¹⁴⁾. Valstybėse, kuriose nėra pakankamos vaikų prie-žiūros paslaugų pasiūlos, moterų užimtumo lygis yra santykinai neaukštas. Ir atvirkščiai, valstybėse, kuriose moterų užimtumo lygis aukštas, yra sudarytos geros galimybės naudotis vaikų priežiūros įstaigomis. Tyrimai parodė, kad pastebimas didelis skirtumas tarp norimo (2,3) ir faktinio (1,5) vidutinio vaikų skaičiaus šeimoje ES. Jei vaikų skaičius siektų 2,1, to pakaktų, kad ateityje būtų sustabdytas Europos gyventojų skaičiaus

⁽¹³⁾ Žr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl *Ekonominės politikos gairių 2003–2005 m.* (OL C 80, 2004 3 30, p.120, 1.5.3 punktas).

⁽¹⁴⁾ Žr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl *Pasiūlymo priimti Tarybos sprendimą dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių (pagal EB sutarties 128 straipsnį)* (OL C 286, 2005 11 17, p. 38). Joje, be kita ko, rašoma (3.2.3 punktas): „EESRK pakartotinai ragina valstybes nars dėti daugiau pastangų, kad būtų galima geriau suderinti šeimą ir darbą. Šiuo atveju kalbama apie visos visuomenės uždavinį.“

mažėjimas. Pritaikytos infrastruktūros sukūrimas, darbo organi-zavimas, atsižvelgiant į darbuotojų garantijas, kai darbuotojams ir darbdaviams užtikrinamos patrauklios darbo ne visu etatu sąlygos ir supaprastinamas paskatų nesuteikiantis darbo veiklos nutraukimas, bei lankstus darbo laikas turėtų bent kai kuriose valstybėse narėse gerokai paskatinti paauginus vaikus grįžti į darbo rinką. Be to, vykdančią ilgalaikę darbo rinkos reformą, kuri padidintų darbo jėgos paklausą, būtų stiprinamos darbuotojų pozicijos, kartu padidėtų ir darbdavių pasirengimas padėti geriau suderinti profesinę veiklą ir šeimą.

3.2.2 Vyriausybės ir socialiniai partneriai sudarant kolekty-vines sutartis taip pat raginami remti naujas užimtumo gali-mybes ir pirmiausia naujovėms palankią pusiausvyrą tarp lanks-tumo ir apsaugos. Šiuo tikslu, ir atsižvelgiant į vyresnius darbuotojus, Komitetas pritarė Komisijos rekomendacijoms ir analizei, kuri komunikate (COM(2004) 146 final) teigia, kad socialiniai partneriai turėtų labiau ir intensyviau dirbti tiek nacionaliniu, tiek Europos Sąjungos lygiu, siekdami skleisti ir plėtoti naują senėjimo bei pokyčių valdymo kultūrą. Darbdaviai per dažnai pirmenybę teikia išėjimui į ankstyvą pensiją. Būtina didinti užimtumą. Šiuo klausimu EESRK mano, kad, didinant bendrą užimtumą ar asmenų nuo 55 iki 64 metų grupės užimtumą, reikia taip pat didinti potencialių darbuotojų, kurių atitinkamose grupėse yra nepakankamai, užimtumą. Atsi-žvelgiant į tai, reikia imtis plataus masto priemonių siekiant sutelkti visus ES darbo jėgos išteklius, visų pirma darbo neran-dantį jaunimą, kadangi jų motyvaciją slopinantis nedarbas kelia grėsmę būsimiems užimtumo rodikliams, o taip pat moteris ir neįgaliuosius⁽¹⁵⁾.

Nedarbo mažinimas, darbo jėgos sutelkimas

3.3 Komitetas pabrėžia Komisijos išreikštą būtinybę žymiai padidinti užimtumo lygį, ypač didžiosiose valstybėse, ir ilgainiui padidinti darbo jėgos pasiūlą. Siekiant užtikrinti ilgalaikį Europos ekonomikos pajėgumą, pirmenybė turi būti teikiama visų pirma kovai su masiniu nedarbu.

3.3.1 Dėl didelio struktūrinio nedarbo lygio ir pasaulinės prekybos plėtos atsiranda papildomų reikalavimų siekiant veiksmingai ir dinamiškai prisitaikyti prie darbo rinkų. Ypač eksporto rinkose, taip pat ir paslaugų sektoriuje greitai plečiantis pasaulinei prekybai atsiveria daug naujų galimybių. Taip darbo rinkų gebėjimui prisitaikyti keliami visiškai nauji reikalavimai, kurių įvykdymą taip pat lemia tvirtas pagrindas.

⁽¹⁵⁾ Žr. EESRK nuomonės dėl *Pagyvenusių darbuotojų užimtumo didinimo ir pasitraukimo iš darbo rinkos vėlinimo* (OL C 157, 2005 6 28, p. 120), 6.3.2 ir 4.4.4 punktus

3.3.2 Europos darbo rinkoms turėtų būti sudarytos galimybės geriau ir greičiau reaguoti į tokias tendencijas kaip įmonių perkėlimas į užsienį ir užsakomųjų paslaugų teikimas. Nedarbo draudimo sistemos, socialinės apsaugos sistemos ir tarpininkavimas surandant darbą turi veikti taip, kad jos reguliuotų ne tik perėjimą iš nedarbo į užimtumą, tačiau ir palengvintų perėjimą tarp įvairių su darbo santykiais susijusių situacijų, tokių kaip darbas, mokymasis, pertraukos profesinėje veikloje arba savarankiškas darbas. Kadangi Bendrija šioje srityje turi tik ribotus įgaliojimus, valstybės narės pačios turi vadovauti savo institucijoms, kurios prižiūri darbo rinką.

3.3.3 Be to, darbuotojai vis dar susiduria su laikinomis kliūtimis, susijusiomis su tarpvalstybiniu judumu Europos Sąjungoje. Komitetas ragina valstybes nares nuodugniai apsvaistyti, ar nebūtų galima užbaigti pereinamųjų laikotarpių. Į šį procesą reikia įtraukti socialinius partnerius ir visais svarbiais lygiais su jais konsultuotis⁽¹⁶⁾. Sprendimą toliau taikyti pereinamuosius laikotarpius būtina pagrįsti svariais ir objektyviais argumentais.

3.3.4 Kadangi asmenys, neturintys profesinio išsilavinimo arba turintys žemą profesinį išsilavinimą, sudaro neproporcingai didelę bedarbių dalį, mokymo ir kvalifikacijos kėlimo skatinimas yra viena iš pagrindinių darbo rinkos politikos priemonių. Švietimas ir mokymas yra investicijos į žmogiškąjį kapitalą. Tai padidina asmenų galimybes darbo rinkoje ir praplečia įmonių gamybos galimybes. Švietimo veiksnys yra svarbi sudedamoji našumo ir tarptautinio konkurencingumo vystymosi dalis. Socialiniai partneriai kolektyvinėse sutartyse ir visuose kituose jiems svarbiuose susitarimuose turėtų susitarti, kad darbuotojas ar darbininkas savo žmogiškąjį kapitalą igis ir stiprins keldamas kvalifikaciją ir kopdamas karjeros laiptais.

3.3.5 Ypač jaunimo profesinis mokymas teisėtai laikomas būtina tolesnio užimtumo prielaida, nors jis nėra pakankama sąlyga, visiškai užtikrinanti darbo jėgos paklausą. Vyresnio amžiaus asmenys, kurių neproporcingai daug, kaip ir jaunimo bei jaunų žmonių atveju, neturi darbo, yra taip pat skatinami tobulintis ir keliant kvalifikaciją kaupti naujas žinias. Iš tiesų pagyvenusių darbuotojų produktyvumo potencialas mažėja ne dėl amžiaus, o dėl atgyvenusios kompetencijos, kurią galima atnaujinti mokantis. Atsižvelgiant į tai, būtina patikslinti, kad amžiaus kategorijoms nuo 40 iki 50 metų skirtos politikos nepakanka⁽¹⁷⁾.

3.4 Komitetas mano, kad viena iš svarbiausių problemų yra didelių mokesčių ir socialinių įmokų našta užimtumui.

⁽¹⁶⁾ Socialinė globalizacijos dimensija – ES politikos įnašas tolygiai paskirstant naudą, COM(2004) 383 final, 2004 5 18.

⁽¹⁷⁾ Žr. EBPO tarptautinį tyrimą apie suaugusiųjų raštingumą (International Adult Literacy Survey-IALS), EESRK nuomonę dėl Vyresnio amžiaus darbuotojų (OL C 14, 2001 1 16) ir nuomonę dėl Pagyvenusių darbuotojų užimtumo didinimo ir pasitraukimo iš darbo rinkos vėlinimo (OL C 157, 2005 6 28, p. 120), 4.3.5 punktą.

4. Mikroekonominės reformos augimo potencialui stiprinti

ES bendroji rinka

4.1 Komitetas pritaria Komisijos požiūriui, kad išplėsta ir stipresnė bendroji rinka turi būti svarbi užimtumo ir augimo siekiančios ekonominės politikos sudedamoji dalis. Tačiau Lisabonos strategijos įgyvendinimo problemos, Komiteto nuomone, kyla pirmiausiai ne dėl nepakankamai integruotos bendrosios rinkos.

4.1.1 Iki šiol nevisiškai įgyvendinta paslaugų rinkos integracija vargu ar gali būti įvardyta kaip priežastis, lemianti silpnas darbo rinkas ir lėtą ekonomikos vystymąsi. Didesnioji bedarbių dalis priklauso žemos kvalifikacijos darbuotojų grupei, ir jie turėtų tik nedidelės naudos iš integruotos bendrosios Europos paslaugų rinkos. Nors pašalintos kliūtys mokesčių srityje gali pagerinti aplinką investicijoms ir padėti įveikti kliūtis, trukdančias kai kurių darbdavių ir darbuotojų judumui, tačiau tai vargu ar pagerins iš esmės nacionalinių darbo rinkų padėtį. Tolesnė bendrosios rinkos plėtra siekiant sukurti tikrą ir darnią bendrąją paslaugų rinką taip pat gali būti reikšmingas įnašas.

4.1.2 Komiteto nuomone, būtų klaidinga visais atvejais sutapatinti didžiausių rinkų integravimo laipsnį su optimaliu integravimo laipsniu. Ypač tipišku regionų arba vietos rinkų, kuriose dirba daugelis paslaugų teikėjų, atveju tarpvalstybinių paslaugų apimtis visada bus griežtai apibrėžta. Būtent čia ketinimas spartinti derinimą galėtų sudaryti išpūdį, kad ES politika nepakankamai atsižvelgia į regioninius ypatumus ir sustiprina esamus nuogąstavimus. Dėl šios priežasties turi būti bent jau aiškiai įvardytos šiuo metu esančios kliūtys ir įvertintos, atsižvelgiant į teisės aktus, kurie dėl valstybių narių ypatumų išliks ir ateityje ir prie kurių turi prisiderinti rinkos dalyviai. Pirmiausia turi būti nuodugniai įvertinama, atsižvelgiant į rinkas ir sektorius.

4.1.3 Komitetas taip pat remia Komisijos rekomendaciją mažinti konkurencijai kliudančią valstybės pagalbą arba daugiau šios pagalbos skirti su Lisabonos programa susijusioms mokslinių tyrimų, naujovių ir švietimo politikos sritims. Siekiant užsibrėžto tikslo padidinti konkurencingumą, taip pat būtų sumažinama našta valstybių biudžetams arba sustiprinamos perspektyvios valstybių investicijos.

4.1.4 Siekiant paspartinti augimą ES, svarbi Europos kapitalo rinkų integracija. Per pastaruosius kelerius metus buvo labai stengiamasi sukurti teisinę bazę, reglamentuojančią integruotą kapitalo ir finansinių paslaugų rinką. Atsižvelgdamas į tai, Komitetas atkreipia dėmesį į nusiskundimus dėl per greito ir brangiai kainuojančio derinimo.

4.1.5 Prieš kuriant tolesnius derinimo ir reglamentavimo planus, būtina iš anksto kruopščiai įvertinti būtinumo ir skubos kriterijus. Artimoje perspektyvoje turėtų būti atidėti direktyvų projektai, kurie tikrai nėra būtini. Veikiau reikia daugiau dėmesio skirti į rinką orientuotam ir mažai sąnaudų reikalaujančiam iki šiol neužbaigtų pastarojo meto įstatymų priėmimo iniciatyvų įgyvendinimui ir stiprinimui. Komitetas taip pat remia poziciją šia tema, išdėstytą Komisijos finansinių paslaugų politikos (2005–2010 m.) baltojoje knygoje.

Konkurencija ir biurokratijos mažinimas

4.2 Komitetas remia Komisijos numatytą tikslą laisviau plėtoti prekybą. Negausi ir modernizuota administracija, atliekanti tik pagrindines funkcijas, gali sutaupyti lėšų, tačiau valstybės narės gali nesugebėti imtis veiksmų, nes krizių atveju nebeturės priemonių padėčiai keisti. Valstybės narės turėtų skirti daugiau dėmesio pagrindinėms valstybės funkcijoms, pvz., tokiose srityse kaip švietimas, viešoji infrastruktūra, vidaus ir užsienio politika, socialinė apsauga ir aukštas visuomenės sveikatos apsaugos lygis, kaip svarbiausioms gairėms. Šiuo požiūriu Komitetas nuolat remia Komisijos poziciją dėl geresnės teisėkūros svarbos ekonomikai. Sustiprintos konsultacijos tarp teisėkūros proceso dalyvių padeda užtikrinti skaidrų sprendimų priėmimą, kaip to pageidauja teisės aktų leidėjai ir rinkos dalyviai.

4.2.1 Padidėjusi konkurencija taip pat yra varomoji naujovių skatinimo jėga. Turi būti gerinama bendrosios politinės sąlygos naujovėms ir moksliniams tyrimams plačiaja prasme. Šiuo klausimu Komitetas primena, kad daugelyje nuomonių jis pateikė pasiūlymų, kurie neprarado aktualumo ir kuriuos Komitetas gali tik patvirtinti⁽¹⁸⁾.

4.2.2 EESRK atkreipia dėmesį, kad biurokratijos mažinimo temai Bendrosiose gairėse skiriama nepakankamai dėmesio. Todėl dar kartą pabrėžiama ES koncepcijos dėl geresnės teisėkūros svarba, tačiau Bendrosiose gairėse Komitetas pasiūlo tvirtu raginimo valstybėms narėms imtis priemonių mažinti biurokratiją, pvz., supaprastinti mokesčių ir rinkliavų sistemą. Tas pat taikoma teisėkūrai ES lygmeniu ir jų taikymui valstybėse narėse. Sąnaudas ir našą valstybių biudžetams sumažinti ne tik paprastas sprendimų priėmimo mechanizmas, bet ir supaprastinti procedūriniai reikalavimai.

4.2.3 Rinkų reguliavimo, reguliavimo mažinimo ir liberalizavimo srityje būtina kruopščiai suderinti vartotojų apsaugos ir aplinkosaugos interesus bei socialinės politikos tikslus su

⁽¹⁸⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Mokslininkų Europos mokslinių tyrimų erdvėje (OL C 110, 2004 4 30, p. 3), Europos mokslinių tyrimų erdvės sustiprinimo (OL C 32, 2004 2 5, p. 81) Europos mokslinių tyrimų erdvės: naujas postūmis. Stiprinti, perorientuoti ir atverti naujų perspektyvų (OL C 95, 2003 4 23, p. 48) ir dėl Sanglaudos ir konkurencingumo stiprinimo moksliniais tyrimais, technologijų vystymu ir naujovėmis (OL C 40, 1999 2 15, p. 12).

bendrosios ekonomikos vystymosi galimybėmis. Tolesnė teisėkūros ir priežiūros veikla turėtų būti aktyviau nei iki šiol vertinama, atsižvelgiant į įstatymų poveikį⁽¹⁹⁾.

4.2.4 Būtent MVĮ ir kitų savarankiškai dirbančių asmenų našumas neproporcingai ribojamas išsamiais teisės aktais, kadangi jiems būdingos horizontalios vadovavimo ir administravimo struktūros. Todėl Komitetas dar kartą reikalauja MVĮ suteikti specialų statusą⁽²⁰⁾.

4.2.5. Komiteto nuomone, didelių galimybių taip pat teikia glaudesnis viešųjų institucijų ir įmonių sektoriaus bendradarbiavimas vykdant viešąsias užduotis (angl. *Public-Private Partnership*). Ši naujausia ES valstybių narių ir Bendrijos bendradarbiavimo forma, vykdant viešąsias užduotis, turėtų privačiam ir valstybiniam sektoriui užtikrinti vienodas sąlygas, siekiant, kad valstybė gautų kuo daugiau naudos. Reikėtų apsvaistyti galimybę projektams (neatsižvelgiant į jų planavimą, struktūrą ir įgyvendinimo būdą) finansuoti skolinis lėšas iš privataus sektoriaus, jei taip būtų sutaupoma išlaidų.

Mokymas ir švietimas

4.3 Visą gyvenimą trunkančio mokymosi koncepcija — ypač taikant lanksčius mokymosi metodus — žinių visuomenėje atlieka svarbų vaidmenį. Siekiant įgyvendinti visą gyvenimą trunkančio mokymosi koncepciją, visuomenei būtina mokymosi kultūra ir ją remianti infrastruktūra. Socialiniai partneriai ir pilietinė visuomenė turi remti visą gyvenimą trunkančio mokymosi modelio kūrimą. Taip pat švietimo ir mokymosi srityje reikia galvoti dar ir apie intensyvesnę viešųjų ir privačių institucijų partnerystę. Infrastruktūrai finansuoti šiuo metu būtina valstybės parama, kuri iki šiol vis dėlto yra nepakankama. Bendrosios išlaidos švietimui ir mokymui 25 ES valstybėse pastaruoju metu (2002 m.) sudarė 5,2 proc. BVP ir siekė palyginamų ekonominių erdvių rodiklį. Tačiau tik 0,6 proc. BVP išlaidų sudarė privačios lėšos; šis rodiklis yra daug mažesnis už atitinkamą palyginamų regionų rodiklį ir galėtų išaugti, jei tai būtų naudinga visą projekto vykdymo laiką arba skolinimosi laikotarpį.

4.3.1 Ankstesnėje nuomonėje EESRK jau išsakė savo nuomonę dėl sąryšio tarp kultūrinių mainų ir jaunimo vykdant veiksmų programą visą gyvenimo trunkančio mokymosi srityje⁽²¹⁾. Šiame kontekste dar kartą būtina pabrėžti tokio sąryšio svarbą žinių visuomenės kūrimui. Kultūrinių mainų skatinimas (visų pirma tarp jaunimo) sužadina domėjimąsi kitomis kultūromis ir teigiamai veikia keitimąsi žiniomis.

⁽¹⁹⁾ Šiuo požiūriu Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas jau anksčiau pasisakė už paprastos valstybinio reglamentavimo ir mokesčių sistemos sukūrimą. Žr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl Bendrijų ekonominės politikos gairių (2003–2005 m.) (OL C 80, 2004 3 30, p. 120, 4.4.2.4 punktą).

⁽²⁰⁾ Žr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Tarybos sprendimą dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių (pagal EB sutarties 128 straipsnį) (OL C 286, 2005 11 17, p. 38).

⁽²¹⁾ 2005 2 10 EESRK nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą, nustatantį integruotą veiksmų programą švietimo ir mokymosi visą gyvenimą srityje (OL C 221, 2005 9 8, p. 134).

4.3.2 Komitetas pritaria, kad priėmus sprendimą dėl diplomų pripažinimo direktyvos buvo pašalintos esminės kliūtys, trukdžiusios darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų judumui. Jis ragina valstybes nares užtikrinti greitą jos įgyvendinimą. Todėl reguliariai atliekant universitetų ir mokyklų pažangumo palyginimus ir įvertinimą taip, kaip, pavyzdžiui, Pizos tyrimų ir Bolonijos proceso metu, daroma teigiama įtaka dalyvių ambicijoms ir veiklumui ⁽²²⁾.

4.3.3 Be to, Europos aukštojo mokslo sistema yra nepakankamai nukreipta į tikslą tapti pasauliniu mastu pirmaujančia aukščiausio lygio mokslinių tyrimų erdve. Kompetencijos centrų ir kompetencijos grupių koncepcijai nacionaliniu ir Europos lygmeniu turėtų būti skiriama daugiau dėmesio ten, kur šio tikslo siekiama nepakankamai. Taip būtų galima sustabdinti aukščiausios kvalifikacijos Europos mokslininkų išvykimą į užsienį.

Moksliniai tyrimai ir naujovės

4.4 Prognozuojamas Europos gyventojų skaičiaus mažėjimas ir jų senėjimas reikalauja vis daugiau naujovių, kad ateityje būtų užtikrinta Europos visuomenės gerovė. Tačiau Komisija konstatavo ir pagrįstai priminė, kad ligšiolinių pastangų ES didinti naujovių diegimą nepakanka ⁽²³⁾.

4.4.1 Siekdamas skatinti naujovių diegimą ES lygmeniu, Komitetas mano, kad būtina pašalinti kliūtis, trukdančias jų sklaidai tarpvalstybiniu lygiu. Vis dar atsiliekantis naujovių diegimas, kaip ir nepatenkinama padėtis darbo rinkoje, yra esminiai veiksniai, lėtinantys našumo augimą euro erdvėje, tačiau norint pasiekti geresnių naujovių diegimo rezultatų turi būti pašalintos rinkos susiskaidymo priežastys, šiuo metu trukdančios naujų technologijų sklaidai.

4.4.2 Komitetas pritaria Komisijos nuomonei, kad ir toliau būtina gerinti bendrąsias sąlygas ir paskatų mechanizmus, skirtus produktyviai ir naujovėms palankiai aplinkai kurti.

4.4.3 Valstybės parama naujovėms turėtų būti taikoma veiksmingiau ir tikslingiau, siekiant išvengti neteisingų paskatų privatiems investuotojams, o tuo pačiu ir neteisingo viešųjų išteklių skyrimo. Dažniau turėtų būti vykdomi projektai glaudžiai konsultuojantis universitetams ir įmonėms — neatmetant būtinybės vykdyti fundamentaliuosius tyrimus, kad būtų veiksmingiau susieti moksliniai tyrimai ir privatusis sektorius.

4.4.4 Valstybės paramos teikimo taisyklės turėtų tapti skaidresnės, siekiant palengvinti galimybes naudotis viešaisiais ištekliais, skirtais moksliniams tyrimams finansuoti. Komitetas taip pat pageidautų glaudesnio bendradarbiavimo tarp Komisijos tarnybų. Komitetas pabrėžia savo daug kartų pareikštą raginimą sukurti prieinamas ir palankias bendrąsias sąlygas MVĮ ir mažiausioms įmonėms remti.

4.4.5 Visoje ES taikomas Bendrijos patentas taip pat skatintų naujoves. Su tuo susijusios kliūtys (pvz. „kalbų problema“) turėtų būti įveikiamos. Komitetas dar kartą primygtinai ragina kuo skubiau pradėti taikyti Bendrijos patentą.

Mažosios ir vidutinės įmonės

4.5 Kaip Komitetas pabrėžė savo ankstesnėje nuomonėje, ypatinga svarba turi būti teikiama verslo iniciatyvoms ⁽²⁴⁾. Ypač MVĮ turi ypatingą potencialą diegti pažangias naujoves. Kad galėtų kompensuoti didesnes sąnaudas palyginti su išitvirtinusioms didesnėms įmonėms, jos turi išsilaikyti gamindamos naujoviškus produktus ir teikdamos paslaugas. Todėl EESRK pritaria Komisijos raginimui panaikinti Europoje kliūtis naudotis finansiniais ištekliais, o naujoms įmonėms — rizikos kapitalo rinkomis ⁽²⁵⁾.

2006 m. vasario 15 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkė

Anne-Marie SIGMUND

⁽²²⁾ Jau anksčiau EESRK pabrėžė „skaidrumo ir įvertinimų visoje Europoje bei tarptautiniu lygiu suderinimo svarbą“. Žr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl *Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių (pagal EB sutarties 128 straipsnį)* (OL C 286, 2005 11 17, 3.8.1 punktas).

⁽²³⁾ Šiuo metu moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai ES skiria tik apie 2 proc. BVP. Žr. Europos Komisijos *Rekomendaciją dėl valstybių narių ir Bendrijos bendrųjų ekonominės politikos gairių (pagal EB sutarties 99 straipsnį)* COM (2005)141 final, B.2 dalį. Tai procentinis dydis, kuris vos didesnis už Lisabonos strategijos įgyvendinimo pradžioje buvusį dydį ir kuris gerokai atsilieka nuo ES siekio moksliniams tyrimams skirti 3 proc. BVP. Komitetas primena, kad du trečdaliai lėšų turi sudaryti privačios lėšos.

⁽²⁴⁾ EESRK nuomonė dėl *Verslo iniciatyvų rėmimo ES: Ateities prioritetai* (OL C 235, 1998 7 27) bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl *Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių (pagal EB sutarties 128 straipsnį)* (OL C 286, 2005 11 17, p. 38).

⁽²⁵⁾ Šiuo klausimu Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas jau pareiškė savo nuomonę ir kartu pritarė verslininkystės ir verslo steigimo skatinimui. Žr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl *Bendrųjų ekonominės politikos gairių (2003–2005 m.)* (OL C 80, 2004 3 30, p. 120, 4.4.2.4 punktas).

1 priedas

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės**Nepriimtas pakeitimas**

Šis pakeitimas, kuriam pritarė daugiau nei ketvirtadalis balsavusiųjų, per diskusijas buvo atmestas:

2.5.1 punktą

Siūloma išbraukti 2.5.1 punktą.

Paaiškinimas

Dvidešimt trys milijonai įvairių ūkio subjektų ir keletą kartų daugiau vadovujančių asmenų, iš kurių didžioji dalis dirba pagal darbo sutartis, vykdo profesinę veiklą Europos Sąjungos valstybėse. Jie dirba įtemptoje aplinkoje ir atsako beveik už visus atsitikimus, kurie įvyksta įmonėje dėl darbuotojų padarytų klaidų ar veiksmų. Daug vadovujančių asmenų atsako savo posto arba apsidraudžia nuo rizikos.

Visos Europos Sąjungos valstybės turi teises nuostatas (civilinį kodeksą, prekybos kodeksą, baudžiamąjį kodeksą), kuriomis apibrėžiama vadovų atsakomybė.

Tačiau 2.5.1 punkte Europos valstybės ir Europos Sąjunga raginamos atkreipti dėmesį į vadovujančių asmenų kvalifikacijos ir sąžiningumo lygį bei aktyviai kovoti su šiais trūkumais.

Todėl iškyla tam tikrų klausimų, į kuriuos reikia atsakyti, norint, kad Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė būtų rimtai vertinama.

1. Kaip Europos Sąjunga ir ES valstybės turi kontroliuoti milijonų asmenų kvalifikacijos ir sąžiningumo lygį? Ar tam reikia steigti naujas tarnybas? Ar nepakanka jau esančių teisinių sistemų ir ar nederėtų paprasčiausiai taikyti galiojančius teisės aktus?
2. Kadangi vadovybė atsako už klaidas, kurias padarė darbuotojai, ar nereikėtų tinkamo kvalifikacijos lygio ir sąžiningo elgesio reikalauti ir iš dirbančiųjų, tam kad jie dirbtų veiksmingiau ir atsakingiau? Jei Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas yra bendro susitarimo pagrindu veikianti institucija, mes privalėtume taip pat pareikalauti, kad darbuotojai, visi fondai ir visuomeninės bei nevyriausybinės organizacijos turėtų tinkamą kvalifikaciją ir laikytųsi būtinų etikos taisyklių, o valstybės narės ir Europos Sąjungą paraginti jas kontroliuoti. Kodėl šie reikalavimai turėtų būti keliami vien tik vadovybei?
3. Diskusijos, kuri vyko ECO skyriuje priimant nuomonę, metu kai kurie dalyviai pabrėžė, kad nereikėtų kreipti daug dėmesio į raginimą, skirtą Europos Sąjungai ir jos valstybėms narėms, nes tai yra tik raginimas. Todėl atskiroje nuomonėje ir raginime, nors ir žinodami, kad tai bus tik raginimas, mes galėtume iš karto išspręsti visas ekonomines, socialines ir kitas problemas. Komunistinėse valstybėse, kuriose didėjant ekonominėms problemoms buvo priimama dar daugiau teisės aktų, tikintis, kad normos, įstatymai ir raginimai galės ką nors pakeisti, tą daryti parlamentams siūlydavo opozicija. Siūlau priimti nuomonę ir kartu joje įrašyti raginimą Europos Sąjungai ir valstybėms narėms: „Priimkite gerą sprendimą!“ Taip išspręstume ne tik vadovybės problemas, bet ir atsakytume į kitus išskylančius klausimus. Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas bus daugiau nereikalingas, o tai tik bus naudinga Europos Sąjungai ir Europos integracijai.

Balsavimo rezultatai

Balsai už: 37

Balsai prieš: 53

Susilaikė: 9